

La partició de béns després de la independència

La independència de Catalunya implicaria un obligat procés de negociació entre el nou Estat independent i Espanya per acordar el repartiment de béns mobles i immobles, deute públic, deute contret per Espanya amb proveïdors, el patrimoni històric, artístic i cultural i els recursos naturals. L'informe del Consell Assessor per a la Transició Nacional sobre "La distribució d'actius i passius" comença constataant que "el dret internacional presenta, encara avui dia, nombroses limitacions en matèria de successió d'Estats" i que el marc jurídic internacional que hauria de regir aquests processos ha estat discutit per la doctrina o no ha entrat mai en vigor.

L'encarregada d'elaborar diversos projectes de codificació relacionats amb la successió d'Estats ha estat la Comissió de Dret Internacional de les Nacions Unides, però només dos "han estat adoptats per l'Assemblea de Nacions Unides com a tractats internacionals de codificació". Un és la Convenció de Viena de 1978 sobre successió d'Estats en matèria de tractats internacionals, ratificada per molts pocs Estats, entre el qual no figura l'espanyol. L'altre, la Convenció de Viena de 1983 sobre el repartiment de béns, deutes i arxius d'Estat, no ha entrat en vigor. Malgrat això, moltes de les seves normes s'han fet servir en els casos de dissolució de la Unió Soviètica, Txecoslovàquia i Iugoslàvia.

Entre els mecanismes per arribar a acords sobre la distribució d'actius i passius entre l'Estat predecessor i el secessionat, l'informe en diferencia dos de molt clars: la negociació abans de la secessió efectiva i la que es produiria després de la declaració d'independència. L'informe reconeix que la primera, "a més d'estabilitat política, dona major seguretat jurídica i neutralitzaria els possibles efectes que pogués tenir sobre els mercats

El setè informe del Consell Assessor per a la Transició Nacional (CATN) analitza "La distribució d'actius i passius" entre el nou Estat català i Espanya. Considera més probable una negociació posterior a la independència i preveu una negociació amb la participació de Catalunya, Espanya, autoritats monetàries internacionals (com l'FMI i el Banc Mundial) i la UE, a més de sengles processos paral·lels de negociació del deute en els marcs del Club de París i el Club de Londres.

internacionals". Però, lògicament, "el reconeixement de la secessió quedaria condicionat a la consecució d'un acord entre les parts".

Deixar la negociació per després de la secessió efectiva neguetejaria els esmentats mercats. "Tanmateix –reconeix l'informe–, les negociacions amb posterioritat a la secessió es podrien conduir mitjançant mediadors internacionals, i d'acord amb el dret internacional que regula la matèria." I aquesta opció "té alguns avantatges que també caldria valorar, com el fet que l'acord s'hauria de ratificar en un instrument convencional, de tal manera que tindria caràcter de tractat internacional. En primer lloc, això suposa que el seu incompliment generaria la responsabilitat internacional del causant. En segon lloc, suposaria l'anul·labilitat dels acords en cas d'amenaques i coaccions per part d'un dels dos Estats tal com estableix la Convenció de Viena de 1969 sobre el Dret dels Tractats Internacionals".

Tot seguit, l'Informe passa a analitzar aquesta última "via del marc jurídic

internacional" per "la previsible dificultat de poder negociar abans de la secessió". En aquest context, l'informe afirma que "a la pràctica, les negociacions es resolen a diverses bandes entre: l'Estat predecessor, l'Estat successor, les autoritats monetàries internacionals (Fons Monetari Internacional, Banc Mundial), la Unió Europea, per exemple, a través del Banc Central Europeu, així com certs organismes que representen els interessos dels creditors".

Aquests creditors iniciarien sengles processos paral·lels de negociació amb Espanya i Catalunya, un amb els creditors públics i un altre amb els privats: "El primer –expliquen les conclusions de l'Informe– té lloc en el marc del Club de París. No es tracta d'una organització internacional, sinó d'un fòrum informal on hi ha representats els Estats creditors, a fi de renegociar amb els deutors les condicions del deute i del seu pagament. Les decisions es prenen per consens. El segon, té lloc en el marc del Club de Londres. Com l'anterior, tampoc és una organització internacional, sinó un fòrum

El conseller de Presidència, Francesc Homs, i el president del Consell Assessor per a la Transició, Carles Viver-Pi Sunyer, presentaren l'informe.

que reuneix les institucions financeres creditors del deute dels Estats. S'hi negocia la transmissió del deute públic amb entitats privades, principalment del sistema bancari”.

Aquesta qüestió és cabdal, com destaca l'informe: “Tinguem en compte que el deute de l'antiga Iugoslàvia, en el moment de la seva dissolució, era d'uns 16.000 milions d'euros, el de l'antiga URSS era d'uns 53.500 milions, mentre que el d'Espanya pot superar els 1.230.000 milions d'euros”.

El pagament del deute. Potser algun dia els catalans podran anar arreu del món “i ho tindran tot pagat”, com deia l'escriptor Francesc Pujols, però segur que no serà l'endemà de la independència. El deute públic haurà de ser assumit per la Catalunya independent si vol mantenir-se a la UE i d'altres organitzacions internacionals. Entre les doctrines que es posen en pràctica en la successió d'Estats n'hi ha una, la de la taula rasa, que “sosté que no hi pot haver transferència de drets i obligacions entre l'Estat predecessor i l'Estat suc-

cessor, sense el consentiment d'aquest últim”. Aquest és el camí més barat però pot acabar sortint car: “L'aplicació d'aquesta doctrina té dues conseqüències pràctiques: a) la impossibilitat de transmissió del deute de l'Estat predecessor al successor, i b) la impossibilitat de transmissió directa dels tractats internacionals a l'Estat successor, cosa que inclouria la pertinença a les organitzacions internacionals”. Si no es paga el deute, no hi ha UE.

L'informe acaba confiant més en un altre sistema pel que fa al cas de la independència de Catalunya: “La doctrina de la successió universal neix com a contraposició de l'anterior, i estableix la transmissió de drets i deutes entre Estats. Amb això es vol donar una major seguretat jurídica a les relacions internacionals i als negocis jurídics internacionals”.

A l'hora de negociar el deute públic, “segons el conveni de Viena del 1983 i la pràctica internacional”, les parts s'hauran de guiar pels principis jurídics de proporcionalitat, equitat, territorialitat, transparència i bona fe.

El primer principi s'aplica en establir la part del deute que assumeix el nou Estat. En bona lògica vindria donat pel pes demogràfic de Catalunya dins l'Estat, tot i que en alguns casos s'ha tingut en compte el PIB del territori independitzat –la qual cosa, en el cas del Principat, implicaria un percentatge més alt.

Pel principi d'equitat s'entén que l'assumpció del deute implica alguna cosa a canvi: “L'assumpció per part de Catalunya d'una part del deute de l'Estat espanyol portaria com a contrapartida: a) la transmissió dels actius associats al deute que assumeixi Catalunya, i b) la transmissió d'una part equitativa dels béns de l'Estat no territorialitzables.” Els béns no territorialitzables serien els “recursos dels organismes comuns a tots els espanyols (reserves del Banc d'Espanya, comptes corrents, títols d'empreses públiques i privades...)”.

El principi de territorialitat vol dir que “pel que fa a les entitats de l'administració territorial, l'Estat català només hauria d'assumir el deute de la mateixa

MARIA ROSA PERRE

Les instal·lacions de l'exèrcit (a dalt, la caserna del Bruc, a Barcelona) i les reserves del Banc d'Espanya serien matèria de negociació entre Catalunya i Espanya.

EFE

Generalitat de Catalunya, diputacions, consells comarcals, entitats metropolitanes i ajuntaments catalans”.

Això no vol dir que no hagi d'assumir una part del deute públic del Govern central. Aquest deute també es pot dividir en territorialitzable i no territorialitzable: “És deute territorialitzable el contret pel Govern central o per qualsevol dels seus organismes amb càrrec als Pressupostos Generals de l'Estat, per realitzar obres, serveis i inversions en un territori concret de l'Estat. En principi, el deute territorialitzable contret per l'Estat espanyol per fer obres i inversions fora del territori de Catalunya no es pot transmetre a l'Estat català”.

El no territorialitzable seria “aquell destinat a satisfer les necessitats dels

serveis generals de l'Estat; és a dir, aquell deute contret per donar serveis comuns a tots els ciutadans espanyols, com per exemple el deute dels ministeris de Defensa, Afers Estrangers, Justícia, etc.”. És en aquest cas que s'haurà de fer servir l'esmentat criteri de proporcionalitat, com el pes demogràfic de Catalunya o d'altres possibles. “El repartiment del deute no territorialitzable té diverses contrapartides. En primer lloc, la transferència de l'Estat predecessor a l'Estat successor dels béns i serveis vinculats al deute que assumeixi aquest últim.” Les dificultats que sortissin en el procés de transició cap a la independència —els paranys econòmics que pogués parar l'Estat a Catalunya— podrien ser tinguts en

compte a l'hora de dividir el deute, segons l'informe del CATN: “En cas que l'Estat espanyol no volgués transferir alguns dels seus actius (i mentre no faci efectiva la seva transferència) l'Estat català no tindria cap obligació d'assumir el seu deute o l'obligació corresponent”.

La segona contrapartida és lògica. Si es reparteix el deute, es reparteixen els actius: “A més de la transferència dels béns associats al deute assumit per l'Estat català, l'Estat espanyol hauria de transferir a Catalunya una part proporcional dels seus béns i actius no territorialitzables, seguint el mateix criteri de proporcionalitat que s'hagi acordat per repartir el deute”.

A quins béns de l'Estat tindria dret la Catalunya independent? Com en el cas del deute, n'hi ha de territorialitzables i de no territorialitzables. Els primers passarien a Catalunya sense dubte: “Tots els béns públics situats en el territori secessionat passen a l'Estat successor, de forma directa i sense contraprestacions, tal com estableix l'article 2.2.a de la convenció de Viena de 1983. Tot i que la Convenció no ho especifica, això inclou tota mena d'actius i béns d'Estat com edificis, serveis i corporacions públics”.

Els no territorialitzables, com s'ha dit, serien des de les reserves del Banc d'Espanya fins al patrimoni. Els principis de proporcionalitat i equitat haurien de prevaler novament.

L'informe encara estableix un altre tipus de béns, els extraterritorials, que serien els que l'Estat posseeix fora de les seves fronteres. Aquí entren des de béns immobles fins a satèl·lits: “Inclouen tant els béns públics situats en el territori de tercers Estats (ambaixades, consolats, seus d'institucions i organismes públics, bases militars i científiques, plataformes petrolieres i altres estructures situades en alta mar, etc.) com els béns situats en l'espai ultraterrestre, com per exemple, satèl·lits artificials o instal·lacions espacials. Part de la doctrina considera que els béns extraterritorials s'han de repartir equitativament entre l'Estat predecessor i l'Estat successor”.

En aquests casos, Catalunya i Espanya no tenen l'última paraula ja que “el repartiment ha de comptar amb

l'acord favorable de l'Estat on es situï el bé de l'Estat predecessor objecte de transmissió a l'Estat successor”.

Pel que fa als satèl·lits, especifica l'informe, “s'haurà de distingir entre els de titularitat pública i els de titularitat privada o mixta. I, entre els primers, els que siguin propietat de l'Estat espanyol dels que siguin fruit de la cooperació científica entre diversos Estats i organismes internacionals. En efecte, alguns dels satèl·lits (HELIOS) responen a programes de cooperació internacional (MUSIS)”.

Un exemple d'estacions científiques a l'estranger serien les “bases científiques a l'Antàrtida (Juan Carlos I i Gabriel de Castilla), la primera gestionada pel Consejo Superior de Investigaciones Científicas i la segona per l'Estat Major de l'Exèrcit”. Els autors de l'informe expliquen que les estacions podrien ser “objecte de repartiment com a béns d'Estat comuns a tots els espanyols”. En tot cas dependrà també d'altres factors i altres Estats, perquè molts formen part de projectes de recerca internacional: “Cal considerar que part de les seves activitats de recerca es circumscriuen a programes internacionals d'investigació inclosos en convenis de cooperació científica. En tal cas, la participació de Catalunya en aquests programes s'hauria de fer seguint les normes sobre la transmissió de tractats internacionals establertes a la Convenció de Viena de 1978. En aquest mateix sentit, la participació d'entitats públiques (universitats) o privades catalanes no hauria de quedar afectada per la successió d'Estats”.

Les infraestructures ferroviàries dins del territori català passarien, lògicament, al nou Estat de manera automàtica.

El patrimoni històric, artístic i cultural també ha d'entrar dins la negociació. “Afecta béns d'interès cultural, béns mobles inventariats i la resta del patrimoni històric espanyol, que inclou tots els béns mobles i immobles d'interès artístic, històric, paleontològic, arqueològic, etnogràfic, científic i tècnic, per als quals no existeix un inventari general. D'acord amb (...) la Convenció de Viena de 1983, en principi, la transmissió dels béns culturals i del patrimoni nacional s'hauria de regir per l'aportació històrica de cada territori a l'Estat predecessor. Però, com en el cas dels arxius d'Estat, també es poden aplicar altres criteris com l'origen de l'autor o la seva referència més explícita.”

Els recursos naturals, per la seva banda, han de ser gestionats conjun-

tament per un consorci amb representants dels nous Estats. L'Ebre, per exemple, l'hauria de gestionar una comissió fluvial bilateral.

D'altres espais, com el marítim o l'aeri, passen immediatament al nou Estat, tot i que aquest ha de respectar els acords signats anteriorment amb tercers Estats –com l'espai aeri, per exemple. Però no hi ha dubte que “l'Estat successor hereta automàticament i sense contraprestacions tots els drets sobirans sobre els espais de sobirania marítima: aigües interiors, mar territorial, zona econòmica exclusiva, fons marins, etc., així com sobre l'espai aeri i l'espai radioelèctric adjacent en el pla vertical”.

Àlex Milian

ÉS TEMPS DE VACANCES

**Si n'ets subscriptor
i a l'estiu te'n vas de vacances
i vols rebre EL TEMPS cada setmana.**

Telefona'ns al **902 131 025** i comunica'ns
l'adreça on vols rebre la revista aquest estiu o bé
envia'ns un correu electrònic a: subscripcions@eltemps.cat
(Ens ho pots comunicar fins el 25 de juliol)

ELTEMPS